

Aan: Donateurs SWH

Voorburg, 8 februari 2025

Onderwerp: Toelichting standpunt Bestuur ten aanzien van CABR-archief

Beste donateurs,

Graag aandacht voor het volgende bericht vanuit het Bestuur.

Vooraf

Sinds het ingrijpen van Autoriteit Persoonsgegevens (AP) op 26 november 2024 heeft Stichting Werkgroep Herkenning geen formeel overleg gehad met het project Oorlog voor de Rechter (OvdR) en/of het Ethisch Beraad (EB). Mede door de chaotische online plaatsing van de lijst met personen op de website van OvdR en onduidelijke besluitvorming, hebben wij gemeend ons standpunt aan te passen.

Standpunt SWH

Op 1 februari hebben wij als Bestuur tijdens een strategiedag uitvoerig deze ontwikkelingen en gebeurtenissen met betrekking tot de openstelling van het CABR-archief besproken. Hierbij hebben wij ons standpunt ten aanzien van het digitaliseren en online plaatsen van CABR-dossiers aangescherpt. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van de antwoorden die wij hebben gekregen naar aanleiding van de enquête die wij hebben doen uitgaan naar onze achterban. Er zijn 300 enquêtes uitgestuurd, hiervan hebben 165 (55%) gebruik gemaakt van deze gelegenheid.

Wij merken dat er veel verwarring is over de termen:

- Openbaar,
- Digitaal,
- Digitaal doorzoekbaar en
- Online.

Dit in combinatie met wat wij als Stichting bedoelen met '**doe het zorgvuldig en met respect**' naar nabestaanden van mensen die verdacht of gehoord zijn in het kader van samenwerking met de Duitse bezetter in WO2.

Toelichting

Wij proberen hieronder kort uit te leggen wat wij als Stichting graag op tafel willen leggen en bespreekbaar maken wat eerder niet in zo veel detail is besproken in het EB of binnen het Consortium van het project OvdR.

“Openbaar:” Het archief wordt openbaar, op grond van de archiefwet. Dit betekent dat het archief voortaan door iedereen ingezien moet kunnen worden. Dat kan op basis van het namenregister, wat intussen gepubliceerd is. Hiertegen hebben wij geen bezwaar. Dit is wettelijk vastgelegd en het biedt ook mogelijkheden voor onderzoek naar de rechtsgang destijds en hoe dit in zijn werk ging. Het online plaatsen van de lijst komt ook tegemoet aan de wens van nabestaanden van mensen die verdacht dan wel verhoord zijn in verband met samenwerking met de Duitse bezetter. Met deze lijst kunnen zij zelf vaststellen of er mogelijk informatie is te vinden over een familielid in dit archief.

Binnen onze achterban wordt bovenstaand standpunt breed gedragen, ook al zijn er mensen die elke openbaarmaking moeilijk vinden en het voor hen opnieuw trauma’s oproept.ⁱ

“Digitaal:” Het archief wordt/is gedigitaliseerd. Dit maakt dat de dossiers digitaal ingezien kunnen worden, hetgeen gezien de kwetsbaarheid van het papieren dossier en ook gezien de huidige tijd van digitalisering, volledig uitlegbaar is. Echter digitale dossiers die overal ter wereld ingekeken kunnen worden zonder toegangscontroles leveren een risico op dat deze informatie door willekeurig iedereen gedownload en vervolgens op allerlei media overal ter wereld gezet kunnen worden voldoet voor ons niet aan een zorgvuldig en respectvol omgaan met het CABR-archief.

Wij vragen dat digitale dossiers alleen bekeken kunnen worden na identificatie en inlog en verzoek om inzage bij Nationaal Archief, waarna het gevraagde dossier wel in zijn totaliteit digitaal ingezien en gedownload kan worden.ⁱⁱ

“Digitaal Doorzoekbaar:” Dit is een stap die niet automatisch volgt uit de wet op de openbaarmaking; maar een keuze is om tegemoet te komen aan de behoefte aan onderzoek naar de rechtsgang of anderszins en de behoefte van slachtoffers/ nazaten van slachtoffers, die daarmee voor het eerst de mogelijkheid krijgen om ook op hun naam/kenmerk informatie uit het archief te verkrijgen. Beide zijn zeer legitieme redenen en om die reden staan wij ook achter deze ontwikkeling.

Echter komen we hiermee wel op een vlak waarbij naar onze mening expertise van archiefdeskundigen nodig is om de juiste informatie te vinden en die dan te verstrekken om zorgvuldig en respectvol gebruik van het archief te waarborgen.

Concreet stellen wij voor om, -waar het niet gaat om het opvragen van een of meerdere dossiers op naam-, de aanvraag te laten beoordelen door een archiefmedewerker. Deze kan alle dossiers digitaal doorzoeken en dan de betreffende dossiers aan de aanvrager verstrekken. De betreffende dossiers zullen dan in zijn totaliteit aan de aanvrager aangeleverd kunnen worden zodat die zelf hierin alles kan bekijken. Waar het gaat om onderzoekers zou er wellicht een uitzondering gemaakt kunnen worden dat zij wel volledige toegang krijgen. Uitgangspunt blijft uiteraard dat de aanvrager zich moet identificeren en een vorm van inlog.ⁱⁱⁱ

“Online”: Wij begrijpen dat dit uiteindelijk het einddoel is, maar vragen ook hierbij een zorgvuldig traject, dat wil zeggen een gefaseerd proces. Zodat betrokkenen/nabestaanden de tijd krijgen om zelf eerst de dossiers in te zien en wellicht ook een beroep te kunnen doen op de bezwaarprocedure.

Concreet vragen wij om tot 2027, zolang het digitalisatieproces nog gaande is, de dossiers niet online te zetten. Online doorzoekbaar maken zonder een afdoende inlogprocedure is wat ons betreft geen optie. ^{iv}

Samenvattend standpunt Bestuur

Openbaar staat voor ons niet ter discussie. Het is een wettelijk gegeven waar wij ons aan conformeren en positieve verwachtingen over hebben. Het digitaliseren en online plaatsen zien wij graag met de uiterste zorgvuldigheid en respect. Daarbij is bij het opstellen van de archiefwet nooit rekening gehouden met het digitaliseren en online plaatsen van deze informatie. Vandaar dat het daar meteen schuurt.

Wij hebben er vertrouwen in, dat er een juridisch aanvaardbare uitvoering van de komende online beschikbaarstelling komt. Dit mede door het feit dat Autoriteit Persoonsgegevens nu intensief overleg heeft met Ministerie OCW en het Nationaal Archief.

Komende maanden willen wij vooral de ethische kant van het online plaatsen van deze dossiers onder de aandacht brengen, zodat het project Oorlog voor de Rechter naast het juridische aspect ook dit, tot nu toe ondergeschoven aspect, mee laat wegen in het vaststellen van passende maatregelen.^v

Volgende stappen

Op dit moment wordt er door het Nationaal Archief gewerkt aan een voorziening die het mogelijk moet maken om op de studiezaal van het Nationaal Archief de dan toe gescande dossiers digitaal in te zien op werkplekken met een PC. Details over deze voorziening zijn bij ons, bij het schrijven van deze brief, nog niet bekend. Zodra we hier meer informatie over hebben gekregen, zullen wij dat met u delen.

Wij hopen hiermee helder te hebben gemaakt hoe wij er op dit moment als Bestuur instaan. Mocht u hier nog op willen reageren, dan graag via een mail naar ons secretariaat@werkgroepherkenning.nl.

Met vriendelijke groet,
Namens het Bestuur SWH

Michael Schuling
Voorzitter

ⁱ **Openbaar:** Dit betekent voor ons dat de dossiers in fysieke vorm voor iedereen opvraagbaar en in te zien zijn, vanaf 1-1-2025 zonder beperking, op basis van naam van een persoon die op de gepubliceerde lijst staat. Met de mogelijkheid foto's en scans te maken. Zo zou het ook gegaan zijn als de dossiers niet gedigitaliseerd en online aangeboden worden. Digitaal doorzoekbaar maken is iets extra's waar wetgeving en de samenleving op dit moment niet voldoende op zijn ingericht. Privacybescherming bij inzet AI, polarisatie, sociale media, misbruik, het missen van context, etc.

ⁱⁱ **Digitaal:** Dit betekent voor ons dat de fysieke dossiers in digitale vorm voor iedereen opvraagbaar zijn vanaf 1-1-2025 zonder beperking op basis van naam van een persoon die op de gepubliceerde lijst staat. Digitaal betekent digitaal opslaan van deze gegevens in een database, die vervolgens alleen lokaal of binnen een netwerk van een bedrijf, via een device, alleen door geautoriseerde personen te raadplegen is. Deze kan eventueel op aanvraag digitaal klaargezet worden door Nationaal Archief en vanaf bv. een beveiligde omgeving gedownload worden door de aanvrager (na inlog). Bijvoorbeeld zoals bij een webshop of elke willekeurige instantie in Nederland. Je registreert jezelf. Je logt in met DigiD, en klikt aan welk dossier je graag digitaal wil inzien/ontvangen. Je ontvangt downloadlink dan wel je dossier wordt digitaal klaargezet in jouw omgeving, van waaruit je het kunt downloaden. Mensen zonder DigiD kunnen bijvoorbeeld een aanvraag doen via een bestelformulier waarin ze aantonen wie ze zijn en wat hun belang is. Deze kunnen dan tegen betaling een usb-stick opgestuurd krijgen.

ⁱⁱⁱ **Digitaal doorzoekbaar:** Dit is belangrijk onderscheid. Wij denken dat dit voorbehouden moet zijn aan personen die verstand hebben van dit archief, dus voor bv. Nationaal Archief medewerkers en onderzoekers die zich committeren om ethisch te werk gaan. Zij kunnen op aanvraag van eenieder die daar interesse in heeft vragen beantwoorden, zoals kunt u mij vertellen of mijn Joodse voorouders zijn genoemd in deze dossiers? Als leek zou je verkeerde conclusies kunnen trekken. Onderzoek archief is een vak op zich en neemt tijd in beslag. Hiermee creëer je rust voor alle nabestaanden en voorkom je dat er te snel een oordeel wordt geveld over wat iemand leest, dan wel direct op social media plaatst. Om te voorkomen dat er net zo'n chaotische situatie ontstaat als bij het online plaatsen van de lijst op 2-1-2025. Het is ook waar het Nationaal Archief en alle onderzoeksinstituten voor waarschuwen het archief een weergave is van chaotische rechtspleging die na de oorlog heeft plaats gevonden, verklaringen kunnen vals zijn, het opgeschreven hoeft niet waar te zijn, je kunt persoonlijke brieven tegenkomen, etc. Wij vinden het ethisch en maatschappelijk onverantwoord de samenleving hiermee op te zadelen. Wij denken dat dit polarisatie versterkt en het maatschappelijk debat zou vertroebelen.

^{iv} **Online: Niet voor 8 miljard mensen op de wereld zomaar!** Tot 1-1-2025 en nu nog steeds, in verband met ingestelde A-beperking, moeten nabestaanden van personen die op de gepubliceerde lijst zijn vermeld een hele hoge drempel over om toegang te krijgen tot de dossiers. Veel nabestaanden waarvan een naam op de gepubliceerde lijst staat, **méér dan 3 miljoen**, kende het bestaan van een CABR-archief niet eens en nog steeds niet. Online betekent voor publiek toegankelijk gemaakt. Dit komt in verschillende vormen. Neem in overweging een inlog of andere type waarborg, waarmee je voorkomt dat personen, die totaal geen belang hebben, bij deze informatie kunnen komen. Ook hier kun je ervoor kiezen alleen die dossiers beschikbaar te stellen die voor de vrager relevant zijn en aangevraagd zijn. Dit zou klaargezet kunnen worden in een online omgeving die alleen via inlog te benaderen is. In dit geval hoeft de aanvrager niet naar het Archief. Online doorzoekbaar is wat ons betreft geen optie in verband met de complexiteit die dit archief met zich meebrengt en de kennis die je erbij nodig hebt. Er zijn te veel mensen in onze samenleving die uit zijn op sensatie, polarisatie, groepen tegen elkaar uitspelen, herbeleving, psychische klachten, vastlopen, etc. Allemaal terug te lezen in het onderzoeksrapport van ARQ 'De geluiden uit de stilte.' **Niet doen dus!!!**

Uit ARQ-rapport:

"Een substantieel deel van de deelnemers (ongeveer 18%) geeft aan zich niet prettig te voelen bij het idee dat mensen in publieke functies, zoals politici of burgemeesters, het kind van een collaborateur zouden zijn."

^v Wij zouden het project mee willen geven om eerst alles te digitaliseren tot 2027, zodat alles ook tegelijk online beschikbaar komt en onderzoek daardoor vollediger kan plaatsvinden. Wij willen dat er wel wetenschappelijk onderzoek wordt uitgevoerd over deze dossiers, zodat we hiervan kunnen leren als samenleving. Daarnaast zorg er in ieder geval voor dat nabestaanden van mensen die op de lijst worden vermeld eerst kennis kunnen nemen van wat er in het dossier staat over hun familielid, om pijnlijke confrontaties te voorkomen.